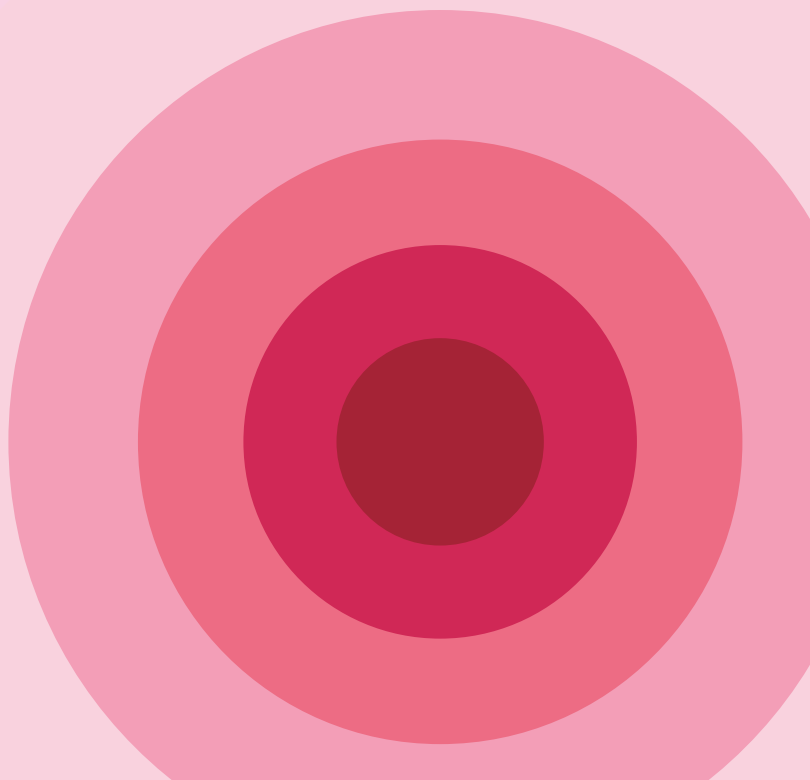

ROSA LEXIKON

Här finns förklaringar på vanliga termer och krångliga begrepp som används inom bröstcancervården – från adjuvant behandling till östrogenreceptorpositiv bröstcancer.

DET HÄR ÄR VÅRT ROSA LEXIKON

Ett cancerbesked vänder upp och ner på hela livet. Det är mycket som är nytt, och det kan vara svårt att ta till sig all information du så väl behöver – för att förstå vad det är du går igenom, vad doktorn säger och för att kunna fatta kloka beslut. För varje nytt skede i behandlingen måste du lära dig en mängd nya termer och begrepp som du kanske aldrig tidigare behövt konfronteras med.

Vad innebär hormonkänslig? Vad gör en kontaktsjuksköterska? Vad är en second opinion och när kan jag behöva en sådan? För att hjälpa dig och dina närstående att navigera i den nya värld som plötsligt blivit er vardag har vi tagit fram den här skriften. Vi kallar den vårt rosa lexikon. Här hittar du korta, enkla svar på många av de vanligast förekommande frågorna – allt faktagranskat av Elisabet Lidbrink, onkolog.

Vi hoppas att du ska ha nytta av informationen!

A

ADJUVANT BEHANDLING

Läkemedel eller strålbehandling som ges efter operation för att minska risken för återfall.

ANAMNES

En anamnes är en sammanställning av information av vikt för diagnostik och vård, exempelvis andra sjukdomar och mediciner. Kallas ibland sjukdomshistoria.

ANEMI

Brist på röda blodkroppar som leder till trötthet och orkeslöshet. Kan vara en följd av cancersjukdomen i sig eller behandlingen.

ANTIORMONER

Läkemedel för behandling av hormonpositiv bröstcancer, finns i tablettform och injektion.

ANTIKROPPSBEHANDLING

Samlingsnamn för olika (biologiska) läkemedel som kan blockera tillväxt hos vissa typer av cancerceller.

ANTIÖSTROGEN

Se Antihormoner.

AVANCERAD BRÖSTCANCER (ABC)

Begreppet omfattar lokalt avancerad och metastaserad bröstcancer. Innebär till exempel att patienten

har en stor tumör eller spridning till många lymfkörtlar (stadium III), eller tumörer i andra organ (stadium IV).

AXILL

Armhåla.

AXILLUTRYMNING

En axillutrymning innebär att man avlägsnar ett 10-tal lymfknutor.

B

B-SYMTOM

Nattliga svettningar, feber och viktnedgång.

BENIGN TUMÖR

Benign betyder godartad. En benign tumör är ofarlig och saknar förmåga att sprida sig.

BIOPSI

Biopsi är ett vävnadsprov som antingen tas med tunn nål (cytologprov) eller med grövre nål (mellannål eller grovånål).

BISFOSFONATER

Läkemedel som stärker skelettet och minskar risken för återfall hos kvinnor som genomgått klimakteriet och fått adjuvant cytostatika. Bifosfonater minskar risken för smärta och frakturer hos patienter med skelettmetastaser.

BOOST

Boost är en extra stråldos utöver standarddosen. Boost ges rutinmässigt till yngre kvinnor som opererats med bröstbevarande kirurgi.

BRCA1, BRCA2

Två bröstcancer generer som ger ökad risk att utveckla ärftlig bröstcancer.

BRÖSTBEVARANDE KIRURGI

Kallas även "tårtbitsoperation", det innebär att enbart en del av bröstet opereras bort.

C

CANCER IN SITU

Cancer in situ innebär att det finns cancerceller i mjölkgångarna men de har inte invaderat omgivningen. Kallas ofta förstadiet cancer och kan inte sprida sig med metastaser.

CDK4/6

Cyclinberoende kinas 4 och 6 är en typ av proteiner som är viktiga för cellernas tillväxt och delning. Dessa proteiner kan, om de överaktiveras, göra det möjligt för cancerceller att dela sig och växa okontrollerat. Blockering av dessa proteiner kan minska cancers tillväxttakt och fördröja sjukdomsutvecklingen.

CELLGIFT

Se Cytostatika.

CELLPROLIFERATION

Anges oftast i värdet Ki 67 och visar hur många av cellerna som delar sig. Ett högt värde visar på en snabbväxande tumör.

CYTOLOGI

Ett cellprov som tas med en tunn nål (finnålsbiopsi). Cellerna sprids ut på ett objektglas och analyseras.

CYTOSTATIKA

Cytostatika är cellhämmande läkemedel som slår ospecifict mot alla celler i kroppen som delar sig snabbt, inte bara mot cancerceller utan också mot till exempel hårsäckar, vita och röda blodkroppar och blodplättar.

CYSTA

En vätskefylld blåsa som kan uppkomma i många av kroppens organ.

D

DATORTOMOGRAFI

En undersökning där en dator kopplad till en röntgenmaskin gör en serie detaljerade bilder av områden inuti kroppen. Bilderna är tagna från olika vinklar och används för att skapa tredimensionella (3D) bilder av vävnader och organ. Datortomografi kan användas för att diagnostisera sjukdomar, planera behandling eller undersöka hur bra behandlingen fungerar.

DIREKTREKONSTRUKTION

Ett nytt bröst skapas under samma operation som borttagning av hela bröstet (mastektomi).

DRÄNAGE

En kateter som används för att tömma ut vätska från kroppen efter till exempel en operation.

DUKTALA CARCINOM

Den vanligaste formen av bröstcancer som står för 90 procent av alla fall. Duktala carcinom utvecklas i mjölkgångarna.

E

ENDOKRIN BEHANDLING

Behandling som tillför, blockerar eller avlägsnar hormoner. Syntetiska hormoner eller andra läkemedel ges för att blockera kroppens naturliga hormoner och sakta ner eller stoppa tillväxten av cancer. Kallas också hormonell terapi eller hormonbehandling.

ER-POSITIV/ER-NEGATIV

Östrogenreceptor. ER-positiv innebär att tumören är behandlingsbar med antihormoner som hämmar tumörens tillväxt. ER-negativ är inte hormonberoende och kan inte behandlas med antihormoner.

EVIDENS

Vetenskapliga belägg, dokumenterade i enlighet med de vetenskapliga metoder som gäller inom kunskapsfältet.

F

FATIGUE

Medicinsk term för enorm trötthet eller utmattning som drabbar många cancerpatienter.

FERTILITET

Förmåga att fortplanta sig.

FIBROADENOM

Godartad knöl. En beteckning på ett ofarligt tillstånd där man har en eller fler bindvävsknutor i bröstet. Detta kan förekomma i ena eller båda bröstet och är vanligast förekommande hos kvinnor i övre tonåren och upp till trettio års ålder.

G

GALAKTOGRAFI

Röntgenundersökning av bröstkörtelns mjölkgångar efter insprutning av kontrastmedel.

GENETIK

Läran om gener och hereditet (ärfthet). Hereditet avser överföringen av genetisk information och egenskaper, exempelvis ögonfärg eller ökad risk att få en viss sjukdom, från föräldrar till barn.

GENEXPRESSIONSANALYS

En laboriemetod som identifierar alla gener i en cell eller vävnad som uttrycks, det vill säga skrivs om till budbärar-RNA. Budbärar-RNA bär den genetiska informationen som behövs för att producera alla kroppens proteiner. En genutrycksprofil kan användas för att hitta och diagnostisera en sjukdom eller ett tillstånd eller för att se hur väl kroppen reagerar på en behandling.

GENMUTATION

En bestående förändring i det genetiska materialet (DNA) som överförs till kommande cellgenerationer. Genmutationer kan leda till att olika sjukdomar, till exempel cancer, uppstår.

GRAD

Gradering av cancers aggressivitet där I är minst och IV är mest aggressiv.

GRAY (GY)

Gray (förkortas Gy) är enheten för absorberad stråldos, det vill säga hur mycket joniserande strålning som kroppen tagit upp. En Gy motsvarar en joule per kilogram.

H

HER2

HER2 (human epidermal growth factor receptor 2) är ett protein som reglerar hur celler växer och delar sig.

HER2-POSITIV BRÖSTCANCER

Vid HER2-positiv bröstcancer finns onormalt många HER2-proteiner på cellerna, vilket leder till en okontrollerad och snabb tillväxt och delning. HER2-positiv bröstcancer behandlas med särskilda läkemedel i kombination med cytostatika.

HISTOLOGISK GRAD

Beskrivning av en tumör baserad på hur onormala cancercellerna och vävnaden ser ut i ett mikroskop och hur snabbt cancercellerna sannolikt kommer att växa och spridas. Betygssystemet är olika för varje typ av cancer och används för att bestämma prognos och planera behandling. Kallas också grad eller tumörgrad.

HORMONELL BEHANDLING

Behandling som endast fungerar på tumörer som är känsliga för hormoner. Används som tilläggsbehandling efter kirurgi för att förhindra återfall. Behandlingen ska pågå i minst 5 år och i utvalda fall i 10 år, då minskar risken för återfall betydligt. Hormonell behandling ges även till kvinnor med spridd hormonpositiv bröstcancer för att bromsa sjukdomsförloppet. Se även Antihormoner.

HORMONPOSITIV BRÖSTCANCER

Den vanligaste formen av bröstcancer. Ungefär 8 av 10 kvinnor som får bröstcancer, har hormonpositiv bröstcancer. De har tumörer vars tillväxt är beroende av kvinnligt könshormon – östrogen och/eller progesteron. Hormonpositiv bröstcancer kallas också hormonkänslig bröstcancer,

hormonreceptorpositiv bröstcancer och östrogenreceptorpositiv bröstcancer. En liten andel kvinnor har tumörer som är både hormonpositiva och HER2-positiva.

HÄLSOSKATTNING

Där noterar patienten dagligen sin smärta på en skala från 0–10 där 0 står för ingen smärta alls och 10 för värsta tänkbara smärta. Effekten av smärtlindrande behandling kan sedan mätas med hjälp av skalan som kallas VAS (visuell analog skala).

I

IMMUNTERAPI

Ett sätt att förmå kroppens immunförsvar att angripa cancerceller.

INFLAMMATORISK BRÖSTCANCER (IBC)

En allvarlig och aggressiv form av bröstcancer som kännetecknas av en inflammation i bröstet med symtom som rodnad, ömhet och svullnad. Färre än 5 procent av alla bröstcancerfall är av denna typ.

INTRAVENÖS

Ett sätt att ge läkemedel eller andra ämnen rakt in i blodet. Ges via en nål eller ett rör som sätts in i en ven.

INVASIV CANCER

Kallas vanligen enbart cancer. Har förmåga att växa direkt över på annan vävnad och att sprida sig till andra organ. Jämför med cancer in situ.

IN SITU

Förstadium till cancer. Se även Cancer in situ.

ISOTOP

En form av ett kemiskt grundämne som kan användas i vissa medicinska tester och procedurer. Isotoper har samma antal protoner men olika antal neutroner i atomkärnan.

Till exempel är kol 12, kol 13 och kol 14 isotoper av kol.

K

KEMOTERAPI

Se Cytostatika.

KI-67

Ki-67 är ett protein vars halt ökar i celler när de förbereder sig för att dela sig. En färgningsprocess kan mäta andelen tumörceller som är positiva för Ki-67. Ju mer positiva celler det finns desto snabbare delar de sig och bildar nya celler.

KIRURGI

Operation.

KLINISK MAMMOGRAFI

En mer genomgripande form av mammografi som fås genom remiss. Till skillnad från hälsokontrollsmammografi genomförs fler avbildningar som ibland kompletteras med ultraljud.

KLINISK STUDIE

Forskning där patienter deltar, som syftar till att utveckla effektivare behandlingsmetoder, bland annat operationsteknik, läkemedel eller paramedicinska frågeställningar som till exempel kost och motion.

KLINISK UNDERSÖKNING

Innebär att läkaren undersöker kroppen. Vid bröstsjukdom är läkaren speciellt noggrann att inspektera och känna igenom bröstet och lymfkörtlarna i armhålorna och på halsen.

KONTAKTSJUKSKÖTERSKA

Alla patienter med bröstcancer har rätt till en namngiven kontaktsjuksköterska som blir den huvudsakliga kontaktpersonen i vården. Kontaktsjuksköterskan ska informera om kommande steg i behandlingen och bevaka alla tider för exempelvis remisser, provsvar och läkarbesök. Kontaktsjuksköterskan ska också se till att patienten får en skriftlig behandlingsplan

– även om det är läkaren som upprättar behandlingsplanen. Syftet är att säkerställa att den som har bröstcancer blir delaktig och får inflytande över vården. Kontaktsjuksköterskan ger vägledning kring rehabilitering eller psykosocialt stöd. Det kan handla om allt från samtalsstöd, sjukgymnastik, stresshantering och yoga till praktiskt stöd med hjälpmedel eller färdtjänst.

KOMPLEMENTÄR BEHANDLING

I begreppet ingår många saker, exempelvis akupunktur, healing, homeopati, hypnos och naturpreparat. Somliga fokuserar på livskraft, andra på andlighet. Vissa naturpreparat kan påverka cancerbehandlingen och ska därför alltid diskuteras med behandlade läkare.

KORTISON

Ett hormon som förekommer naturligt i kroppen och som används mycket i samband med cytostatikabehandling.

KORTISONPREPARAT

Läkemedel som innehåller syntetiskt hydrokortison och är ett vanligt förekommande antiinflammatoriskt läkemedel.

KRONISK BRÖSTCANCER

Innebär att patienten lever med spridd cancer (stadium IV).

KURATIV BEHANDLING

Behandling som ges i syfte att bota bröstcancersjukdomen.

L

LOBULÄR BRÖSTCANCER

Lobulär bröstcancer uppstår i de mjölkproducerande cellerna. Det är den näst vanligaste formen av bröstcancer och omfattar cirka 10 procent av alla fall.

LOBULÄR NEOPLASI

Ett tillstånd där onormala celler finns i bröstets mjölkkörtlar. Lobulär neoplasi utvecklas sällan till cancer men ökar risken för bröstcancer i båda brösten.

LOKALT AVANCERAD BRÖSTCANCER

Om tumören är över 5 centimeter i diameter eller om en mer omfattande spridning i lymfkörtlarna föreligger, kallas även stadium III.

LOKALT ÅTERFALL

Bröstcancer som återkommer i samma bröst eller bröstkorgsväggen efter genomgången mastektomi.

LOKOREGIONALT

Avser strålbehandling mot både bröst/bröstkorgsvägg och lymfkörtelstationer som ges till patienter med metastaser i lymfkörtlar.

LUMINAL A/B

Subtyper av bröstcancer; Luminal A är hormonreceptorpositiv (östrogenreceptor- och/eller progesteronreceptorpositiv), HER2-negativ bröstcancer med låga nivåer av proteinet Ki-67 och tenderar att växa långsamt. Luminal B-bröstcancer är hormonreceptorpositiv (östrogenreceptor- och/eller progesteronreceptorpositiv) och antingen HER2-positiv eller HER2-negativ bröstcancer med höga nivåer av Ki-67. Luminal B-cancer växer i allmänhet något snabbare än luminal A-cancer.

LYMFTERAPI

Behandling av lymfödem genom djupandning, manuellt lymfdränage, rörelseövningar, kompression samt hudvård.

LYMFÖDEM

En svullnad som uppkommer när lymfvätska samlas i kroppen, uppstår oftast i en arm efter operation av bröstcancer och framförallt om strålbehandling också har givits mot armhålan.

M

MALIGNITETSGRAD

Ett mått på hur mycket cancercellerna skiljer sig från normala celler i bröstvävnaden.

MALIGN TUMÖR

Malign betyder elakartad. En malign tumör är en cancertumör. Motsatsen till benign tumör.

MAMMOGRAFI

Röntgenundersökning av kvinnors bröst för att i ett tidigt stadium upptäcka bröstcancer.

MANUELLT LYMFDRÄNAGE

En lugn massage som ökar lymfkärlens pumptakt och löser upp fettväv och bindväv som bildats i svullnaden.

MASTEKTOMI

Operation då hela bröstet tas bort.

METASTAS

När canceren har spridit sig till andra delar av kroppen och bildat en ny tumör, exempelvis i skelettet, levern eller lungorna men fortfarande är en bröstcancer. Ska inte förväxlas med sjukdomarna skelettcancer, levercancer eller lungcancer där primärtumören uppstått i skelett, lever eller lunga

METASTASERAD BRÖSTCANCER (MBC)

Innebär att patienten har spridning med metastaser i skelettet eller andra organ, som lever eller lunga (stadium IV).

MODERTUMÖR

Ursprungstumör. Kallas också Primärtumör.

MORFINPREPARAT

Smärtlindrande effektiv medicin vid cancer.

MTOR-HÄMMARE

Blockerar ett protein (mTOR) i cancercellen. mTOR-protein påverkar tillväxten av blodkärl i tumörer, men också ämnesomsättningen i cancercellerna och deras möjligheter att dela sig. Det finns speciella läkemedel som inriktar sig på mTOR-hämning av cancer.

MULTIDISCIPLINÄRA TEAM

Består av läkare med olika specialistkunskaper på sjukdomen (exempelvis kirurg, patolog, mammografiläkare och onkolog) samt sjuksköterskor och annan vårdpersonal med speciell kompetens.

MULTIFOKAL

När den ursprungliga tumören gett upphov till ytterligare tumörer i bröstet.

Vid multifokal bröstcancer återfinns tumörerna som regel i samma del av bröstet. Motsatsen till unifokal.

N

NATIONELLT VÅRDPROGRAM

Riktlinjer för cancervården som syftar till att ge en jämlik och god vård till alla patienter, oavsett bostadsort, kön och socioekonomisk status. Vårdprogrammen samordnas av regionala cancercentrum i samverkan, bygger på bästa medicinska kunskap och ger rekommendationer om utredning, behandling, omvårdnad, rehabilitering och uppföljning av patienter med cancer.

NEOADJUVANT BEHANDLING

Behandling med läkemedel eller strålning som ges före operation i syfte att krympa tumören.

NEUROPATI

Känselförlust och stickningar i händer och fötter.

O

ONKOGENETISK UTREDNING

Utredning som görs om det finns misstanke om ärftlig cancersjukdom i släkten. Utredningen genomförs på en onkogenetisk mottagning.

ONKOLOG

Cancerläkare.

ONKOLOGI

Läran om tumörsjukdomar.

ONKOPLASTIKKIRURGI

Kombination av cancerkirurgi och plastikkirurgisk metod för att bevara bröstets utseende.

P

PAGETS SJUKDOM

En eksemliknande hudförändring orsakad av cancerceller i bröst huden och/eller bröstvårtan. De flesta som drabbas av Pagets sjukdom har också en eller flera tumörer i bröstet. (Ej att förväxla med den kroniska skelettsjukdom som också kallas Pagets sjukdom.)

PALPATION

En medicinsk undersökningsmetod där läkaren känner igenom bröstet med fingrarna.

PATOGENES

Beskrivningen av uppkomst och utveckling av sjukdom. Avser de mekanismer som sätter igång sjukdomsutvecklingen.

PATOLOGI

Läran om sjukdomar och hur de diagnostiseras genom analys av molekyler, celler, vävnader och organ. Ordet patologi kommer från grekiskans patos som betyder smärta/lidande/affekt.

PATOLOGISK

Sjuklig.

PAPILLOM

En form av tumör som sitter i bröstgången och ibland orsakar en mindre blödning från bröstvårtan.

PARTIELL MASTEKTOMI

Bröstbevarande kirurgiskt ingrepp. Läkaren avlägsnar endast en del av bröstet.

PERIFER VENKATETER (PVK)

En tunn kateter som förs in i en ven och ger tillgång till blodbanan.

PET–KAMERAUNDERSÖKNING

Undersökning där en liten mängd radioaktivt glukos (socker) injiceras i blodet och en skanner används för att göra detaljerade, datoriserade bilder av de områden i kroppen där glukosen tas upp. Eftersom cancerceller ofta tar upp mer glukos än normala celler kan bilderna användas för att hitta cancerceller i kroppen.

PICC-LINE

En tunn plastslang som förs in i ett blodkärl på överarmen och vidare in i ett av kroppens större blodkärl. Kallas också perifert inlagd central venkateter.

PORTVAKTSKÖRTEL, SENTINEL NODE

Den lymfkörtel som först tar emot lymfvätskan och därmed eventuell spridning av cancerceller från en tumör.

POSTOPERATIV/PREOPERATIV

Efter kirurgi/före kirurgi.

PREVENTION

Förebyggande åtgärder.

PRIMÄRTUMÖR

Den ursprungliga tumören vid cancer. Cancerceller från en primärtumör kan spridas till andra delar av kroppen och bilda nya, så kallade sekundära tumörer. Detta kallas metastasering. Dessa sekundära tumörer är av samma typ av cancer som primärtumören.

PROGESTERON (PR)

Gulkroppshormon, ett kvinnligt könshormon.

PROLIFERATION

Se Cellproliferation.

PUNKTION

Nålstick i organ eller hålighet med hjälp av kanyl för att ta ut delar av innehållet för analys.

R

RADIKAL OPERATION

Operation där man avlägsnat hela tumören med tillräcklig marginal.

RADIOTERAPI

Se strålbehandling.

RECEPTOR

En proteinmolekyl som finns på cellytan eller inne i cellen och fungerar som "mottagare" av signaler, till exempel östrogen som binder östrogenreceptorn vilket leder till tillväxt och spridning av cancer. Genom att behandla med läkemedel som blockerar dessa receptorer kan bildning av nya cancerceller och spridningsrisken för cancer minskas. Andra receptorer är bland annat HER2-receptorn och progesteronreceptorn.

RECIDIV

Återkomst av en sjukdom eller tecken och symtom på en sjukdom efter en period av förbättring.

REGIONALT RECIDIV

Innebär att bröstcancer har kommit tillbaka i närliggande lymfkörtlar.

REHABILITERING

Insatser som ska minska biverkningar av sjukdom och behandling samt öka livskvaliteten för att patient och närstående ska kunna återgå till ett så normalt liv som möjligt.

Rehabilitering kan bli aktuell även en längre tid efter avslutad behandling. Behoven är stora för patienter med spridd bröstcancer, där sjukdomen är kronisk. Regionerna erbjuder olika typer av rehabilitering varför det ofta är enklast att fråga kontaktsjuksköterskan, läkaren eller kuratorn.

REMISS

En skriftlig begäran om bedömning, undersökning eller behandling som en läkare skickar till en annan enhet eller ett laboratorium. Kvinnor med bröstcancer kan be att få en remiss till ett annat sjukhus för att få möjlighet att delta i en forskningsstudie som inte genomförs på det egna sjukhuset.

S

SARKOM

Ovanlig typ av bröstcancer och utgör omkring en procent av all bröstcancer. Den uppstår i bröstets stödjevävnad och kan sprida sig till kroppens andra organ via blodbanan.

SCREENING

Hälsokontroller som riktar sig till en grupp individer för att tidigt identifiera sjukdomar eller förstadium till sjukdomar, mammografi (röntgenundersökning av bröst) är ett exempel på screening, se även Mammografi.

SECOND OPINION

Förnyad medicinsk bedömning. Cancerpatienter har rätt till en second opinion, det vill säga att ytterligare en läkare gör en medicinsk bedömning. Det kan öka tryggheten att veta att man verkligen får bästa möjliga behandling. Antingen får man en second opinion i en annan region eller på ett annat sjukhus i samma region. Den som önskar en förnyad medicinsk bedömning kan tala med sin läkare eller kontaktsjuksköterska, men man kan också vända sig till sjukhusets kurator eller patientombudsman.

SEKTORRESEKTION

Kallas även "tårtbitsoperation" eller bröstbevarande kirurgi, det innebär att enbart en del av bröstet opereras bort.

SEKUNDÄRTUMÖR

När cancern har spridit sig till andra delar av kroppen och bildat en ny tumör, exempelvis i skelettet, levern eller lungorna, men fortfarande är en bröstcancer. Ska inte förväxlas med sjukdomarna skelettcancer, levercancer eller lungcancer där primärtumören uppstått i skelett, lever eller lunga.

SENTINEL NODE

Den lymfkörtel i armhålan som är den första dit cancerceller kan sprida sig, kallas även portvaktskörtel. Om denna lymfkörtel är frisk betyder det att de andra körtlarna i armhålan sannolikt också är det.

SPECIALIST-SJUKSKÖTERSKA

En sjuksköterska med fördjupad kunskap och efterutbildning inom ett specifikt område, exempelvis onkologi.

SPRIDD BRÖSTCANCER

Se Avancerad och Metastaserad bröstcancer.

STADIUM I

Tumören är mindre än 2 centimeter i diameter när den upptäcks och cancern har inte spridit sig till lymfkörtlarna.

STADIUM II

Tumören är 2 till 5 centimeter och även lymfkörtlarna kan vara angripna.

STADIUM III

Tumören är över 5 centimeter i diameter eller en mer omfattande spridning till lymfkörtlarna har skett, se även Lokalt avancerad bröstcancer.

STADIUM IV

Cancern har spridit sig och bildat sekundärtumörer, metastaser, i till exempel lungor, lever, skelett, se även Spridd bröstcancer.

STRÅLBEHANDLING

Behandling med kraftig strålningsenergi med syfte att minska tumörtillväxt och hindra dem från att dela sig för att minska risken för återfall i bröstet eller på bröstkorgsväggen. Ges även för att ge snabb smärtlindring vid skelettmestaser.

STRÅLREAKTIONER

Många får hudreaktioner efter strålbehandling av bröstcancer. Det handlar om allt från rodnader till vätskande sår. Det finns behandlingar som kan förebygga och lindra hudreaktioner.

SUBKUTAN VENPORT

En subkutan venport består av en dosa som implanteras under huden och är kopplad till en kateter som mynnar ut i en central ven nära hjärtat, vanligtvis i övre hålvenen.

SYM TOM

Sjukdomstecken.

T

TERAPI

Medicinsk eller psykologisk behandling, i cancervården brukar man prata om radioterapi (strålning) och kemoterapi (cytostatika), antikroppsbehandling och hormonbehandling.

TIDIG BRÖSTCANCER

Avser oftast stadium I och II (se ovan).

TRIPPELDIAGNOSTIK

Term för utredning av brösttumörer som innefattar klinisk undersökning, mammografi eller ultraljud och vävnadsprov.

TRIPPELNEGATIV BRÖSTCANCER

Bröstcancer där tumören saknar östrogen, progesteron och HER2 receptorer. Mellan 10 och 15 procent av all bröstcancer beräknas vara trippelnegativ. Trippelnegativ bröstcancer är vanligare bland yngre kvinnor (före klimakteriet).

TUMOR NODE METASTASIS (TNM)

Internationellt klassifikationssystem för att beskriva cancertumörens stadium. TNM står för Tumör, Node (lymfkörtel, knuta), Metastas (sekundärtumör). Ju högre stadium desto allvarigare sjukdom; I stadium I har canceren inte spridit sig från primärtumören medan den i stadium IV bildat sekundärtumörer ute i kroppen.

TUMÖR

Betyder egentligen bara knöl och säger ingenting om huruvida knölen är godartad eller elakartad. Exempel på godartade tumörer är cystor och fibroadenom.

TÅRTBITSOPERATION

Se Sektorresektion.

U

UNIFOKAL

En härd av cancerceller.

ULTRALJUD

Ibland kompletteras undersökningen med ultraljud; ljudvågor som ger en bild av organ och vävnader. Där kan läkaren urskilja eventuella avvikelser och även ta bilder på de områden som önskas.

V

VISUELL ANALOG SKALA (VAS)

Ett sätt att självuppskatta en upplevelse av smärta. Se även Hälsoskattning.

Ä

ÄRFTLIG BRÖSTCANCER

Forskare har identifierat två ärftliga bröstcancer gener, BRCA1 och BRCA2.

Ö

ÖSTROGENRECEPTORPOSITIV BRÖSTCANCER

Se Hormonpositiv bröstcancer.

Bröstcancerförbundet är Sveriges enda intresseorganisation som fokuserar enbart på bröstcancer. Vi är många som vet hur det är att leva med en bröstcancerdiagnos, antingen som drabbad eller närstående.

För att nå vår vision om att ingen ska drabbas av bröstcancer, finansierar vi forskning, sprider kunskap kring prevention och driver opinion i bröstcancerfrågor.

Hantverkargatan 25 B,
112 21 Stockholm
08-546 40 530
info@brostcancerforbundet.se
brostcancerforbundet.se

